

"חורבה" במשכן

דוד בהר פרחיה, חמודי ג'נאם, ניר דבוראי, הדס ויס, ויק יעקובסון פריד, מנאל מחמיד, אורית סימן טוב, ניצן ט, יובל פייגלין.

"העיר היא בראש ובראשונה מצב נפשי, גוף של מנהגים ומסורות, של עמדות והרגשות מאורגנות המעוגנות במנהגים והמועברות במסורות אלה... העיר אינה רק מנגנון פיזי ומבנה מלאכותי; היא מעורבת בתהליכים החיוניים של האנשים המרכיבים אותה"¹

תחילתו של פרויקט החורבה באוקטובר 2013 עם בחירתם של תשעה אמנים חיפאים ל"סדנאות האמנים החורבה" הממוקמות בבניין מועדון החורבה ההיסטורי בקמפוס הנמל בעיר התחתית. הסדנאות מאפשרות לכל אחד מהאמנים מרחב ליצור ולפעול בו, זאת תוך צפייה שמהלך מאין זה יגרום להם לבסס את מרכז היצירה שלהם בעיר התחתית ויניע הד של פעולה אמנותית אקטיבית המתחברת למרחב המקומי. חמישה מתוך תשעת האמנים הינם בוגרי התואר הראשון והתואר השני של החוג לאמנות באוניברסיטת חיפה. המטרה הגלויה של פרויקט החורבה היא יצירת הזדמנויות עבור יוצרים מקומיים בוגרי בתי הספר לאמנויות בעיר: אוניברסיטת חיפה, מכללת אורנים, מכללת ויצו ומכללת תליתן להישאר ולפעול בעיר חיפה ולפתח את העשייה התרבותית העכשווית בה. תוך יצירת קשרי גומלין ושיתופי פעולה בין יוצרים ומוסדות התרבות השונים ובין היוזמות העצמאיות לבין המוסדות המוניציפאליים. בהמשך לאופן בו מתאר רוברט פארק את קשרי הגומלין שבין העיר לתושביה כ"מעורבת בתהליכים של האנשים המרכיבים אותה" לאותם אנשים- תושבים המרכיבים את העיר יש את הפוטנציאל להיות שותפים לעיצוב המרחב שלה, היכול לתפקד בעבורם כ"מגרש משחקים" המזמן פעולה והתנסות.

בעיר התחתית מתגוררות קבוצות אוכלוסייה שונות, בחלקן הגדול מעוטות יכולת. בתי עסק קטנים, שווקים, קהילת סטודנטים ואקדמיות, עמותות אזרחיות וחברתיות, בנייני קריית הממשלה ובתי המשפט. והיא מוכרת גם בזכות אזורי הבילוי: פאבים מועדונים ומסעדות. הפיתוח וההתחדשות העירונית בחיפה בשנים האחרונות מניעה מהלכים מורכבים בעלי השפעה נרחבת על מבנה האוכלוסייה, בתי העסק, התוואי העירוני, הסצנה התרבותית, תיירות פנים וחוץ. יחד עם זאת, תהליכי ההתחדשות העירונית גם יוצרים קונפליקטים הקשורים בין השאר בהעצמה של אוכלוסייה אחת על פני אחרת ודעיכתם של בתי עסק ישנים. כניסתם של יוצרים ואמנים לתוך מרחבי עיר שוליים ושכונות קשות יום מהווה קרקע להתפתחות תרבותית תוססת ומשיכה של קהלים חדשים אך באופן טבעי מהווה גם קטליזטור לעלייה בערך הנדל"ן שעלולה לדחוק החוצה את האוכלוסייה המקומית כפי שהתרחש במקומות רבים בארץ ובעולם.

נקודת הזמן הנוכחית מאפשרת לאמני החורבה הפועלים במרחב העיר התחתית להיות חלק בתהליכי השינוי הגאוגרפים, דמוגרפים, חברתיים, תרבותיים. במהלך שנת הפעילות הראשונה לצד פיתוח העבודה האישית של כל אחד מהאמנים, נעשו בחורבה פעולות אירועים ותהליכי מחקר שטח ארוכים יותר, להם היו שותפים קהלים מקומיים אם אמנים ויוצרים ואם תושבים.

האמנים שנבחרו לפרויקט פועלים בסדנאות לתקופה קצובה שבמטרה לבסס מרכז פעיל וקהילה המתקיימת סביבו. הניהול והתמיכה המקצועית ואוצרותית באחריות גלריה בית הגפן. הפרויקט משותף ומסובסד על ידי גלריה בית הגפן, מרכזת תרבות ערבי יהודי, מנהלת עיר תחתית ואגף תרבות בעריית חיפה.

יעלה חזות

מנהלת ואוצרת גלריה בית הגפן, מרכז תרבות ערבי יהודי חיפה

¹ רוברט פארק, "העיר: הצעות לחקירת ההתנהגות האנושית בסביבה האורבנית", אורבניזם: הסוציולוגיה של העיר המודרנית, רסלינג: תל אביב עמוד 41